

Pandemiasta Landemiaan

Tuomas Kuhmonen

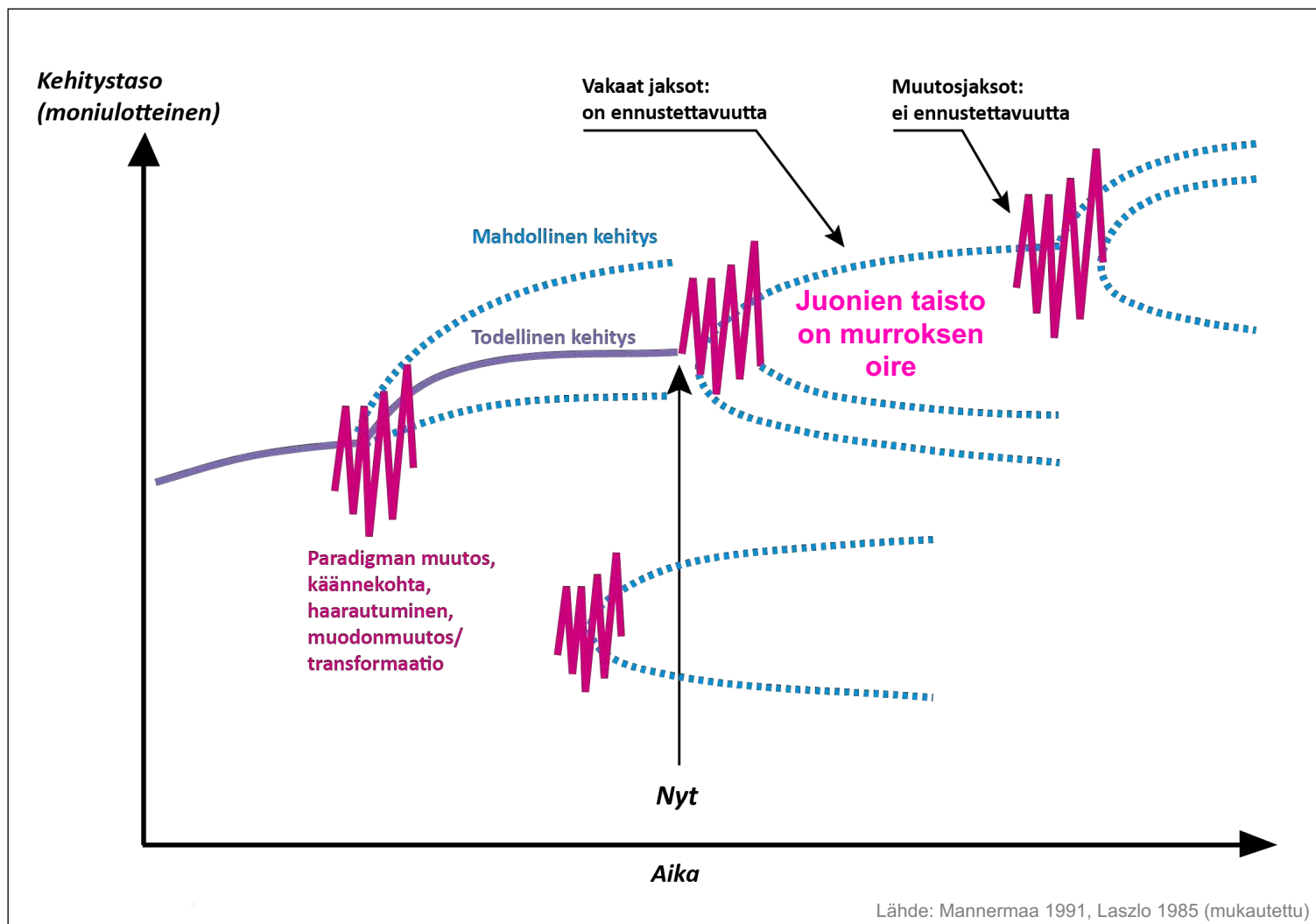
Tutkimusjohtaja, KTT, MMM, agr., dos. ym.

Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto (Vesanto)

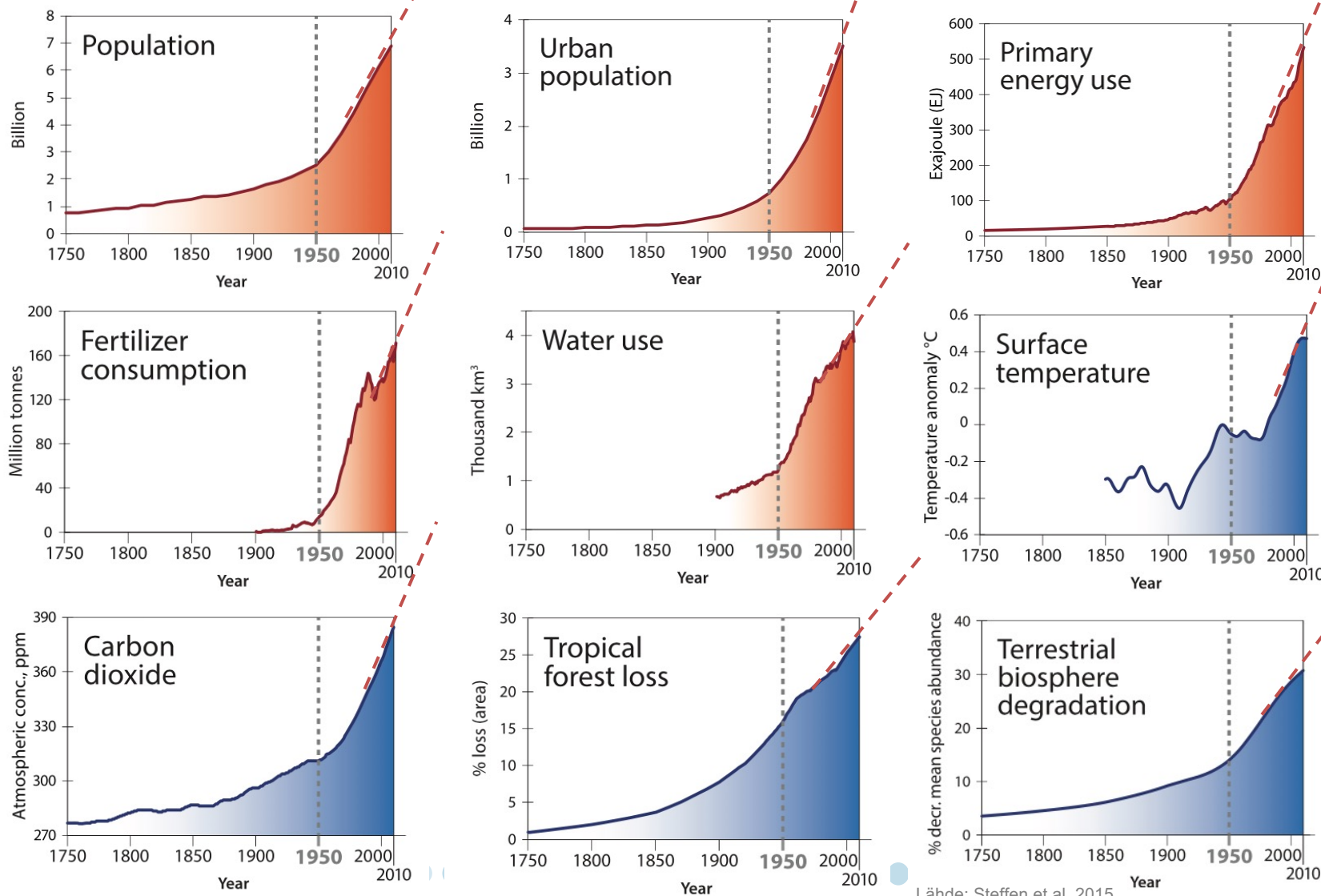
Ylpeydellä Kylästä – webinaari, Suomen kylät ry.

Internetti 22.3.2022

Miten maailma muuttuu?

Käännekohtan tms. ennusmerkkejä

Pandemia on katalyytti, mutta vain kriisi muuttaa rakenteita

- 1) Taustalla ”**maaseutuposiitiivisuutta**” (vrt. nuorten unelmatulevaisuudet, trendit)
- 2) Isot politiikan, rakenteiden, valtasuhteiden ja toimintojen muutokset tapahtuvat **kriisien** kautta – kehitys on syklistä, ei lineaarista (vrt. ruokajärjestelmä, talous)
- 3) Iso kuva muuttuu: maaseudun toimijoilta **edellytetään** tulevaisuustyötä, aktiivisuutta ja organisointikykyä (vrt. maaseudun paikka tulevaisuuden kestävässä yhteiskunnassa)

1) Taustalla ”**maaseutuposiitivisuutta**” (vrt.
nuorten unelmatulevaisuudet, trendit)

Nuorten (18-30 v.) unelmatulevaisuudet (+15 v.)

TOIMEENTULORESEPTI	ASUMISRESEPTI	ELÄMÄNTAPARESEPTI
Toimiala - Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito - Rakentaminen - Kiinteistöalan toiminta - Teollisuus - Kuljetus ja varastointi Ominaispiirteet - Tyhyt työmatka - Muuttaminen työmahdollisuuksien perässä - Lapsi- ja nuorisotyö - Paikkariippumaton työ - Omaparaisuus	Sijainti - Ei naapureita lähellä - Vettä (meri, järvi, joki) lähellä - Maaseudulla Asunto - Iso piha - Mahdollisuus pitää eläimiä - Oma piha - Vanha talo	Harrastukset - Puutarha - Eläimet Arvoperusta, toimintamalli - Vähän tavaraa, jakaminen - Työllä suuri merkitys elämässä - Kotoilu - Työn, vapaa-ajan ja perheen tasapaino - Vihreä, rauhallinen, avoin ympäristö
ESTEET - Työolot (joustamattomuus, epävarmuus yms.) - Koronaviruspandemia (tilapäinen) tai muut pandemiat - Mahdolliset ulkoiset tekijät (sairaus, onnettomuus yms.) - Henkilökohtainen elämä (kumppani, perhe, lapset yms.)	KOODIT - Vahva profilointitekijä: lihavoitu fontti (sijaintiosamäärä >2) - Heikko profilointitekijä: tavallinen fontti (sijaintiosamäärä 1,2-2) - Profilointitekijät on esitetty tärkeysjärjestyksessä	MAHDOLLISIA ASUKKAITA - Nykyinen asuinpaikka: kaupungin läheinen maaseutu (työssäkäyntialue) - Syntymäpaikka: kaupungin läheinen maaseutu (työssäkäyntialue)

Lähde: Kuhmonen ym. 2021

Nuorten (18-30 v.) unelmatulevaisuudet (+15 v.)

TOIMEENTULO RESEPTI	ASUMISRESEPTI	ELÄMÄNTAPARESEPTI
Toimiala - Kuljetus ja varastointi - Maatalous, metsätalous ja kalatalous - Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus - Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta - Majoitus- ja ravitsemistoiminta - Hallinto- ja tukipalvelutoiminnot - Koulutus	Sijainti - Kylä tai pieni kaupunki - Maaseudulla - Hyvä paikka lapsille Asunto - Verstas tai talli - Maalaistalo - Vanha talo - Paritalo	Harrastukset - Autot, moottoripyörät, koneet, autoilu - Yhteisölliset harrastukset - Puutarha - Muoti, vaatteet ja kauneus Arvoperusta, toimintamalli - Erilaisuuden hyväksyminen - Paikallisen ruuan ja palvelujen arvostus - Omaparaisuus - Sosiaalisuus, vuorovaikutus - Vihreä, rauhallinen, avoin ympäristö - Poliittinen, yhteiskunnallinen tai yhteisöllinen toiminta
Ominaispiirteet - Työskentely eläinten parissa - Omaparaisuus - Yhteisöllisyys - Käsilähtekeminen - Freelance-työ - Yrittäjyys - Lapsi- ja nuorisotyö - Sosiaalinen vuorovaikutus - Luonto, ympäristö - Rutiinit - Ura, korkea asema	 KIRKONKYLÄ TAI KYLÄKESKUS MAASEUTUALUEELLA	
ESTEET - Määrittämättömät esteet - Sopivan ja edullisen asuinpaikan tai asunnon löytäminen - Yhteiskunta (talous, velat, verotus, sää-döket, levottomuus, arvot, politiikka yms.) - Unelma-alueen rajoitteet (työpaikat, asunnot, palvelut yms.) - Ympäristö (esim. ilmastonmuutos)	MAHDOLLISIA ASUKKAITA - Nykyinen asuinpaikka: kirkonkylä tai kyläkeskus maaseutualueella - Syntymäpaikka: kirkonkylä tai kyläkeskus maaseutualueella - Yrittäjäsena: maatilayrittäjä - Työmarkkina-asema: työmarkkinoiden ulkopuolella - Työmarkkina-asema: työssä - Lapsia: kyllä	
KOODIT - Vahva profiilintekijä: lihavoitu fontti (sijaintiosamäärä >2) - Heikko profiilintekijä: tavallinen fontti (sijaintiosamäärä 1.2-2) - Profiilintekijät on esitetty tärkeysjärjestyksessä		

TOIMEENTULO RESEPTI	ASUMISRESEPTI	ELÄMÄNTAPARESEPTI
Toimiala - Maatalous, metsätalous ja kalatalous - Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätteenhuolto ja muu ympäristön puhtaanapito - Rahoitus- ja vakuustointi - Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta - Majoitus- ja ravitsemistoiminta	Sijainti - Ei naapureita lähellä - Maaseudulla - Vettä (meri, järvi, joki) lähellä - Luonto lähellä tai luonnossa Asunto - Maalaistalo - Ympäristöstä välttämättä eläimiä - Mahdollisuus pitää eläimiä - Verstas tai talli - Iso talo - Pieni talo - Oma pihä	Harrastukset - Autot, moottoripyörät, koneet, autoilu - Eläimiä - Ulkomaista nauttiminen: vaeltaminen, pyöräily, kävely - Purjehdus, veneily - Puutarha - Yhteisölliset harrastukset
Ominaispiirteitä - Ulkona työskentely - Yksityöskentely - Työmarkkinoiden ulkopuolella - Työskentely eläinten parissa - Omaparaisuus - Paikkariippumaton työ - Etätyö - Luonto, ympäristö - Vaihtelevat tehtävät - Osa-aikatyö - Käsilähtekeminen - Freelance-työ - Yrittäjyys - Arvostettu työ - Itsensä toteuttaminen	 HARVAAN ASUTTU MAASEUTU	
ESTEET - Yhteiskunta (talous, velat, verotus, sää-döket, levottomuus, arvot, politiikka yms.) - Määrittämättömät esteet - Unelma-alueen rajoitteet (työpaikat, asunnot, palvelut yms.) - Rahan puute	MAHDOLLISIA ASUKKAITA - Nykyinen asuinpaikka: harvaan asuttu maaseutu - Syntymäpaikka: harvaan asuttu maaseutu - Yrittäjäsena: maatilayrittäjä - Lapsia: kyllä - Asumisjärjestely: asuu yhdessä kumppanin kanssa (ja mahdollisesti lapsen/lasten kanssa) - Sukupuoli: mies - Yrittäjäsena: muu kuin maatilayrittäjä - Ikäryhmä: 25-30 vuotta - Työmarkkina-asema: työssä	
KOODIT - Vahva profiilintekijä: lihavoitu fontti (sijaintiosamäärä >2) - Heikko profiilintekijä: tavallinen fontti (sijaintiosamäärä 1,2-2) - Profiilintekijät on esitetty tärkeysjärjestyksessä		

1 IKÄÄNTYVÄ VÄESTÖ

Väestön keski-ikä on korkea ja kasvaa monilla maaseutualueilla, mikä lisää kohdennettujen palveluiden kysyntää

Tyyppi: megatrendi
Ajurit: väestörakenteen muutos – globalisaatio – talouskasvu – taidot ja kyvykkyydet, inhimillinen pääoma
Vaikutukset: senioritalouden kasvu merkitsee hoiva- ja terveyspalveluiden kysynnän kasvua – maatilojen rakennehäily estyy tai hidastuu, esim. sukupolvenvaihdokset, maankäyttö, resurssit – muuttoliike maaseudulta kaupunkiin lisääntyy

2 VAIHTOEHTOSET RUOKAJÄRJESTELMÄT

Erilaiset yhteisöihin, jakeluteihin, ruokavaliointiin ja tuotantotapoihin perustuvat ruokajärjestelmät haastavat hallitsevan ruokaregiimin

Tyyppi: trendi
Ajurit: ympäristötietoisuus – paikallisten, terveellisten, kestävien ruokatuotteiden kysyntä ja tarjonta
Vaikutukset: maaseudun yritysten asiakaskunnan laajeneminen (verkkokauppa tai uudet asiakasryhmät) – uudenlaisten tuottajien, kuluttajien tai tuottajien kuluttajien organisaatioiden synty – valtavirran ulkopuolisten maatilojen näkyvät paranevat, esim. paikallinen, ekologinen, opetus, yhteisö, hoiva, energia

3 GLOBALISAATIOSTA HYÖTYMINEN

Löydetään tapoja hyötyä avoimista markkinoista ja erikoistumisesta samalla kun tiedostetaan keskinäisriippuvuuden haitalliset vaikutukset ja riskit

Tyyppi: megatrendi
Ajurit: globalisaatio – ruuan kysyntä ja tarjonta – verkostomainen hallinta – kansainvälisen kaupan säännöt
Vaikutukset: kestävästi tuotetun ruuan vientikysynnän kasvu – suuret tilat yhä hallitsevammassa asemassa, esim. tuottavuus, vienti – kahtalaiset maatalouden näkymät, myönteiset tai kielteiset, riippuen maatalon, liiketoiminnan, alueen yms. ominaispiirteistä

4 KAUPUNGISTUMISESTA HYÖTYMINEN

Kaupunkien asukasmäärän ja pinta-alan kasvu tekee maaseudusta harvinaisempaa ja arvokkaampaa, mutta haastaa maaseutualueiden taloutta ja itsenäisyyttä

Tyyppi: megatrendi
Ajurit: globalisaatio – väestönkasvu – väestörakenteen muutos – mittakaavaedut – kaupunkien levittäytyminen
Vaikutukset: ekologisen, kohtuuhintaisen ja turvallisen maaseutualueen kysyntä kasvaa – paikallisten (maaseudun) tuotteiden ja palveluiden kysyntä kasvaa – uusia asukkaita maaseutualueille – maaseudun paikat ja alueet saavat uusia vetovoimatekijöitä ja vaikuttavia brändejä

5 HOIVAPALVELUT

Monimuotoisia, uudenlaisia ja maaseudulle soveltuvia toimintamalleja: vihreä hoiva, kotihoito, etähoito, mobiilipalvelut

Tyyppi: heikko signaali
Ajurit: julkisen talouden ahdinko – alhaalta-ylös-periaate, mahdollistaminen – internet – väestökato – kulkutaudit
Vaikutukset: tasa-arvoisempi ja osallistumismahdollisuuksia tarjoava sosiaalinen rakenne – maaseudun talouksien kasvu (tulot, työpaikat) – paremmat työllistymismahdollisuudet naisille (maaseudulla) – muuttoliike maaseudulta kaupunkiin vähenee

6 YMPÄRISTÖSTÄ HUOLEHTIMINEN

Ideologiat, politiikat ja käytännöt ehkäisevät ympäristön tilan heikentymistä, suojaavat elämää ylläpitäviä järjestelmiä ja parantavat ympäristön tilaa

Tyyppi: megatrendi
Ajurit: ilmastonmuutos – ympäristön tilan heikkeneminen, saastuminen ja riskit – ympäristötietoisuus – kaupungistuminen
Vaikutukset: ilmastonmuutoksen hillintä – paremmat resurssit ja kohdennetut paikalliset politiikkatoimet – ympäristön suojelun lisääntyminen ja/tai ympäristön pilaantumisen vähentyminen – valtavirran ulkopuolisten maatilojen näkyvät paranevat, esim. paikallinen, ekologinen, opetus, yhteisö, hoiva, energia

7 MUUTTUVAT SUKUPUOLIROOLIT

Muuttuvat perinteiset ja uudenlaiset sukupuoliroolit yksityis- ja työelämässä

Tyyppi: trendi
Ajurit: yhteisöllisyys, solidaarisuus, tasa-arvo – maatalousperinteet – maatalouden houkuttavuus, jatkajien puute
Vaikutukset: tasa-arvoisempi ja osallistumismahdollisuuksia tarjoava sosiaalinen rakenne – yhteisöllisyyden vahvistuminen – muuttoliike kaupungeista maaseudulle lisääntyy – mahdollistaminen – tasapainoisempi sukupuolirakenne – sosiaalinen pääoma lisääntyy

8 EDULLINEN ASUMINEN MAASEUDULLA JA KAKKOS-ASUNNOT/KESÄMÖKIT

Kohtuuhintaiset asunnot, kakkoskodit tai vapaa-ajan asunnot lähellä luontoa ja kaukana väkijoukoista

Tyyppi: heikko signaali
Ajurit: työpaikkojen saatavuus – teknologian kehitys – kulkutaudit – talouskasvu – kaupungistuminen
Vaikutukset: uusia asukkaita maaseutualueille – ekologisen, kohtuuhintaisen ja turvallisen maaseutualueen kysyntä kasvaa – maaseudun talouksien kasvu (tulot, työpaikat) – muuttoliike kaupungeista maaseudulle lisääntyy – maan kysyntä asumistarkoituksiin kasvaa

9 KIERTOTALOUS

Talousmalli, joka perustuu kierrätykseen, uusiokäyttöön, jakamiseen ja olemassa olevien tavaroiden korjaamiseen

- Tyyppi:** trendi
Ajurit: ympäristötietoisuus – luonnonvarojen niukkuus – liiketoimintamahdollisuudet ja yrittäjyys
Vaikutukset: ympäristön suojelun lisääntyminen ja/tai ympäristön pilaantumisen vähentyminen – maaseudun talouksien monipuolistuminen – valtavirran ulkopuolisten maattojen näkymät paranevat, esim. paikallinen, ekologinen, opetus, yhteisö, hoiva, energia – uudet ideat ja innovaatiot

10 ILMASTONMUUTOS

Monitahoinen ilmiö, jolla on kasvava vaikutus ruuantuotantoon, maankäyttöön, politiikka-toimiin ja elämäntapoihin

- Tyyppi:** megatrendi
Ajurit: teollistuminen – fossiilitalous – väestönkasvu – maatalouden koneellistuminen ja teollistuminen
Vaikutukset: (maaseudun) raaka-aineiden (esim. biomassojen) kysyntä kasvaa – ekologisen, kohtuuhintaisen ja turvallisen maaseutuusutuksen kysyntä kasvaa – valtavirran ulkopuolisten maattojen näkymät paranevat, esim. paikallinen, ekologinen, opetus, yhteisö, hoiva, energia – käyttökelpoisen maan niukkuus lisääntyy

11 OSUUSKUNNAT JA KUMPPANUUDET

Organisointimallit, joilla tavoitellaan mitakaavaetuja sekä erikoistumisen ja yhteistyön hyötyjä tai edistetään yhteisiä intressejä

- Tyyppi:** heikko signaali
Ajurit: maattojen elinkelpoisuus, tuottavuus – internet – globalisaatio – markkinoillepääsyn ongelmat
Vaikutukset: maaseudun taantumisen pysähtyminen, toimintojen säilyminen – uudenlaisten tuottaja-, kuluttaja- tai tuottaja-kuluttaja-organisaatioiden synty – uusia tapoja tehdä tuottavampaa yhteistyötä – myönteiset näkymät tietäntyyppisille maatioille, maattojen liiketoiminnoille tai viljelyalueille

12 YHTEISÖLLINEN TOIMINTA

Yhteisöllähtöiset aloitteet ja toiminnot vahvistavat yhteisiä intressejä, toimintavalmiuksia, identiteettiä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä monilla aloilla

- Tyyppi:** heikko signaali
Ajurit: alhaalta ylös -periaate, mahdollistaminen – yhteistyö ja yhteisöllinen kehittäminen – taloudelliset rajoitteet
Vaikutukset: tasa-arvoisempi ja osallistumismahdollisuuksia tarjoava sosiaalinen rakenne – uudenlaisten tuottaja-, kuluttaja- tai tuottaja-kuluttaja-organisaatioiden synty – uusia tapoja tehdä tuottavampaa yhteistyötä – mahdollistaminen – valtavirran ulkopuolisten maattojen näkymät paranevat, esim. paikallinen, ekologinen, opetus, yhteisö, hoiva, energia

13 EPÄTASAISEN KEHITYKSEN JA MAASEUDUN TAANTUMISEN VASTATOIMET

Toimet maaseutualueita marginalisoivan noidankehän (vähemmän asukkaita, vähemmän palveluita, heikompi infrastruktuuri, vähemmän asukkaita jne.) pysäyttämiseksi

- Tyyppi:** megatrendi
Ajurit: markkinoiden vapauttaminen – väestörakenteen muutos – kaupungistuminen – globalisaatio – julkisten palveluiden vähentyminen
Vaikutukset: tasa-arvoisempi ja osallistumismahdollisuuksia tarjoava sosiaalinen rakenne – uusia asukkaita maaseutualueille – maaseudun talouksia kasvu (tulot, työpaikat) – maaseudun taantumisen pysähtyminen, toimintojen säilyminen – infrastruktuurin parantuminen – uusia tai parempia palveluita maaseudulle ja/tai palveluiden parempi saatavuus

14 LUOVA TALOUS

Taiteilijoiden, luovan työn tekijöiden ja luovan luokan pesäpaikkoja maaseudulla

- Tyyppi:** heikko signaali
Ajurit: internet – globalisaatio – hidas ja luonnonläheinen elämäntapa
Vaikutukset: mahdollisuus ottaa käyttöön uusia työtapoja, esim. etätö, virtuaalitilit – maaseudun talouksien monipuolistuminen – ekologisen, kohtuuhintaisen ja turvallisen maaseutuusutuksen kysyntä kasvaa – sosiaalisen pääoman monipuolistuminen – muuttoliike kaupungeista maaseudulle lisääntyy

15 KOHTUUTALOUS

Vaihtoehto talouskasvun maailmanmalleille; keskiössä sosiaalinen ja ympäristöllinen hyvinvointi

- Tyyppi:** heikko signaali
Ajurit: työnteon uudet mallit, esim. joustotyö, freelance-työ, projektityö – ympäristön pilaantuminen, saasteet ja riskit
Vaikutukset: vaihtoehtoisten elämäntapojen yleistyminen, esim. kohtuullinen, hidas, luonnonmukainen – maaseudun luontoon perustuvien ja aineettomien hyvinvointipalveluiden kysynnän kasvu – paikallisen, alueellisen tai kotimaisen ruuan kysynnän kasvu – muuttoliike kaupungeista maaseudulle lisääntyy

16 DIGITAALINEN TALOUS

Digitaalisten teknologioiden ja työkalujen mahdollistamat taloudelliset toiminnot; tuottavuushyödyt ja alustat uusille taloudellisille toiminnoille

- Tyyppi:** trendi
Ajurit: teknologian kehitys – digitalisaatio – internet – globalisaatio
Vaikutukset: liiketoimintamahdydyt (kustannusten alentuminen, tuottavuuden parantuminen) – uusia tai parempia palveluita maaseudulle ja/tai palveluiden parempi saatavuus – mahdollisuus ottaa käyttöön uusia työtapoja, esim. etätö, virtuaalitilit – paremmat näkymät keski- ja pienille maatioille

17 MAASEUDUN TALOUDEN MONIPUOLISTUMINEN

Monien maaseutualueiden talous on monipuolista ja maatalouden ulkopuolisten toimintojen merkitys on kasvanut

- Tyyppi:** trendi
- Ajurit:** digitalisaatio – palveluolajien vahvistuminen – tiettyjen markkinoiden kehitys
- Vaikutukset:** maaseudun talouksien monipuolistuminen – maaseudun talouksien kasvu (tulot, työpaikat) – uusia tai parempia palveluita maaseudulle ja/tai palveluiden parempi saatavuus – paremmat työllistymismahdollisuudet naisille (maaseudulla) – muuttoliike kaupungeista maaseudulle lisääntyy

18 MAATILOJEN MONIPUOLISTUMINEN/ERIKOISTUMINEN

Monipuolistaminen (maatilalla ja muussa toiminnassa) ja erikoistuminen ovat maatilan liiketoiminnan ja toimeentulon päästrategiat

- Tyyppi:** trendi
- Ajurit:** EU:n yhteinen maatalouspolitiikka (CAP) – palveluolajien vahvistuminen – ympäristötietoisuus
- Vaikutukset:** maaseudun talouksien monipuolistuminen – paremmat tai vakaammat maatilojen tulot ja työllisyys – valtavirran ulkopuolisten maatilojen näkyvät paranevat, esim. paikallinen, ekologinen, opetus, yhteisö, hoiva, energia – maan kysyntä "muuhun käyttöön" kasvaa, esim. energia, teollisuus, virkistys, suojelu

19 TEE-SE-ITSE -LIIKE

Tee-se-itse on monimuotoinen ilmiö, joka sisältää kotivalmistusta, korjausta, tilauksesta tekemistä, itse tekemistä, askartelua, rakentelua ja yhteisöllisiä innovaatioita

- Tyyppi:** heikko signaali
- Ajurit:** teknologian kehitys – alhaalta ylös -periaate, mahdollistaminen – elämäntapojen monipuolistuminen
- Vaikutukset:** taitojen ja tietojen säilyminen tai kehittyminen – olemassa olevien maaseudun paikkojen ja kylien sekä kulttuuriperinnön hyödyntäminen – paremmat näkyvät agro-ekologisille, ympäristölähtöisille tai luonnonmukaisille viljelymenetelmille, maatioille ja viljelijöille

20 VERKKOKAUPPA

Verkkokauppa poistaa fyysisen läheisyyden tarpeen kaupankäynnissä ja mahdollistaa etäasiakkaiden tavoittamisen

- Tyyppi:** trendi
- Ajurit:** paikallisten, terveellisten, kestävien ruoka- tuotteiden kysyntä ja tarjonta – internet – digitalisaatio
- Vaikutukset:** maaseudun yritysten asiakaskunnan laajeneminen (verkkokauppa tai uudet asiakasryhmät) – myönteiset näkymät tietäntyyppisille maatioille, maatiolien liiketoiminnalle tai tuotantoalueille – uusia tapoja tehdä tuottavampaa yhteistyötä – muuttoliike kaupungeista maaseudulle lisääntyy

21 EKOKYLÄT

Asumisyhteisöt, jotka pyrkivät yhdistämään kestävän kehityksen kaikki neljä ulottuvuutta: taloudellinen, sosiaalinen, ympäristöllinen ja kulttuurinen kestävyys

- Tyyppi:** heikko signaali
- Ajurit:** ympäristötietoisuus – hidas ja luonnonläheinen elämäntapa – sosiaalinen tyytymättömyys, osallisuuden puute
- Vaikutukset:** uudet tai paremmat maaseudun kehittämismahdollisuudet – muuttoliike kaupungeista maaseudulle lisääntyy – uudenlaiset mahdollisuudet saada maata käyttöön – valtavirran ulkopuolisten maatilojen näkyvät paranevat, esim. paikallinen, ekologinen, opetus, yhteisö, hoiva, energia

22 OPETUSMAATILAT

Maatilojen ja koulujen välinen yhteistyö edistää havainnollistavaa ja osallistavaa ruokaan, ympäristöön, teknologiaan jne. liittyvää opetusta

- Tyyppi:** heikko signaali
- Ajurit:** paikallisten, terveellisten, kestävästi tuotettujen ruokatuotteiden kysyntä ja tarjonta – maatalouden houkuttavuus
- Vaikutukset:** uudenlaista palvelutoimintaa (kaupat, hoiva jne.) maatioille – uusia asukkaita maaseutualueille – valtavirran ulkopuolisten maatilojen näkyvät paranevat, esim. paikallinen, ekologinen, opetus, yhteisö, hoiva, energia

23 RUOKATURVA, HUOLTOVARMUUS

Sääolot, taudit, kriisit, markkinat, politiikka ja eriarvoisuus haastavat ruuan saatavuutta kaikille ja kaikkina aikoina

- Tyyppi:** trendi
- Ajurit:** kulutaudit – uudet hallintatavat ja -mallit – ilmastonmuutos – kriisit
- Vaikutukset:** uudenlaisten tuottaja-, kuluttaja- tai tuottaja-kuluttaja -organisaatioiden synty – paremmat tai vakaammat maatilojen tulot ja työllisyys – riskejä vähentävien uusien toimintamallien käyttöönotto – paikallisen, alueellisen tai kotimaisen ruuan kysynnän kasvu

24 RUOKAAN LIITTYVÄ ITSEMÄÄRÄMISOIKEUS

Vaihtoehto suuryritysvetoiselle ruokajärjestelmälle; keskiössä paikallisten tuottajien ja kuluttajien hallitsema, kulttuurisesti sopeutunut ruokajärjestelmä

- Tyyppi:** heikko signaali
- Ajurit:** ympäristöä – yhteisöllisyys, solidaarisuus, tasa-arvo – alhaalta ylös -periaate, mahdollistaminen
- Vaikutukset:** maaseudun talouksien monipuolistuminen – paremmat näkyvät agro-ekologisille, ympäristölähtöisille tai luonnonmukaisille viljelymenetelmille, maatioille ja viljelijöille – paikallisen, alueellisen tai kotimaisen ruuan kysynnän kasvu – uudenlaiset mahdollisuudet saada maata käyttöön

25 RUOKAMATKAILU

Ruokaan perustuvat matkailutoiminnot: reitit, kierrokset, festivaalit, vierailut, ruuan valmistaminen, paikalliset erikoisuudet jne.

- Tyyppi:** trendi
- Ajurit:** paikallisten, terveellisten, kestävien ruoka- tuotteiden kysyntä ja tarjonta – hidas ja luonnonläheinen elämäntapa
- Vaikutukset:** maaseudun talouksien monipuolistuminen – maaseudun paikat ja alueet saavat uusia vetovoimatekijöitä ja vaikuttavia brändejä – maaseudun talouksien kasvu (tulot, työpaikat) – maaseudun perinnön säilyminen – muuttoliike kaupungeista maaseudulle lisääntyy

26 RUUAN KASVAVA KYSYNTÄ

Ruuan maailmanlaajuinen kysyntä kasvaa ja sen odotetaan kasvavan edelleen väestönkasvun myötä

- Tyyppi:** megatrendi
- Ajurit:** ruuan kysyntä ja tarjonta – EU:n yhteinen maatalouspolitiikka (CAP) – globalisaatio – väestönkasvu
- Vaikutukset:** kestävästi tuotetun ruuan vientikysynnän kasvu – paremmat tai vakaammat maatiloiden tulot ja työllisyys – maan kysyntä viljely- ja kotipuutarhakäyttöön kasvaa – suuret tilat yhä hallitsevammassa asemassa, esim. tuottavuus, vienti

27 PERINNEMATKAILU

Historialliset nähtävyydet, jotka perustuvat luontoon, elinkeinotoimintaan, rakennuksiin, asuinympäristöihin, kulttuuriin, ruokaan jne.

- Tyyppi:** heikko signaali
- Ajurit:** halpa matkustaminen – kulttuuriperinnön säilyttäminen – yhteistyö ja yhteisöllinen kehittäminen
- Vaikutukset:** maaseudun talouksien kasvu (tulot, työpaikat) – olemassa olevien maaseudun paikkojen ja kylien sekä kulttuuriperinnön hyödyntäminen – maaseudun perinnön säilyminen – muuttoliike kaupungeista maaseudulle kasvaa – myönteiset näkymät tietäntyyppisille maataloille, maatiloiden liiketoiminnoille tai tuotantoalueille

28 PERUSRAKENNE, ALUEIDEN SAAVUTETTAVUUS

Asumiseen ja taloudelliseen toimintaan tarvittavien maanteiden, rautateiden, veden, sähkön, tietoliikennedyteyhteyksien yms. saatavuus ja laatu

- Tyyppi:** megatrendi
- Ajurit:** julkisten palveluiden ja infrastruktuurin heikenneminen tai huono tila – maaseutu- ja aluepolitiikka
- Vaikutukset:** uusia tai parempia palveluita maaseudulle ja/tai palveluiden parempi saatavuus – infrastruktuurin parantuminen – parempi pääsy maaseutualueille ja -kohteisiin – monipaikkainen elämäntapa yleistyy ja vahvistaa maaseudun talouksia

29 MAAHANMUUTTAJAIN KOTOUTUMINEN

Maahanmuuttajien integroituminen paikallisiin työmarkkinoihin ja kansalaisyhteiskuntaan edistää osallistumismahdollisuuksia ja mahdollisuuksia yhteiskunnallisen panoksen antamiseen

- Tyyppi:** heikko signaali
- Ajurit:** muuttoliike – yhteisöllisyys, solidaarisuus, tasa-arvo – konfliktit ja hallinnan epäonnistumiset
- Vaikutukset:** tasa-arvoisempi ja osallistumismahdollisuuksia tarjoava sosiaalinen rakenne – maaseudun talouksien monipuolistuminen – sosio-kulttuurisen monimuotoisuuden lisääntyminen – uusia asukkaita maaseutualueille – muuttoliike kaupungeista maaseudulle lisääntyy

30 PAIKALLISUUDEN PARADIGMA

Alueellinen, kokonaisvaltainen ja yhdistävä lähestymistapa hajauttamisen ja paikallisen itsemääräisoikeuden, hallinnan, viestinnän, liiketoiminnan, erityislaatuisuuden jne. edistämiseksi

- Tyyppi:** trendi
- Ajurit:** globalisaatio – paikallisten, terveellisten, kestävien ruokatuotteiden kysyntä ja tarjonta – sosiaalinen tyytymättömyys, osallisuuden puute
- Vaikutukset:** uudet tai paremmat maaseudun kehittymismahdollisuudet – uusia tai parempia palveluita maaseudulle ja/tai palveluiden parempi saatavuus – paikallisten (maaseudun) tuotteiden ja palveluiden kysynnän kasvu – yhteisöllisyyden vahvistuminen – uusia tapoja tehdä tuottavampaa yhteistyötä

31 UUSIEN TEKNOLOGIOIDEN ILMENTYMÄT

Tekoäly, automaatio, robotiikka, lohkoketju, big data, virtuaalinen ja lisätty todellisuus, esineiden internet jne. sekä niiden sovellukset

- Tyyppi:** trendi
- Ajurit:** teknologian kehitys – digitalisaatio – globalisaatio – internet
- Vaikutukset:** maaseudun talouksien kasvu (tulot, työpaikat) – infrastruktuurin parantuminen – liiketoimintahyödyt (kustannusten alentuminen, tuottavuuden parantuminen) – uusia tai parempia palveluita maaseudulle ja/tai palveluiden parempi saatavuus – muuttoliike kaupungeista maaseudulle lisääntyy

32 MERKITYS- JA ELÄMÄSTALOUS

Tarinoiden, merkitysten, kokemusten, roolien, identiteettien ja ainelatuisuuden markkinat voivat muuttaa perinteisiä toimeentulo- ja liiketoimintakäytäntöjä

- Tyyppi:** trendi
- Ajurit:** kaupungistuminen – individualismi – maatiloiden elin- kelpoisuus, tuottavuus – elämäntapojen monipuolistuminen
- Vaikutukset:** vaihtoehtoisten elämäntapojen yleistymisen, esim. kohtuullinen, hidas, luonnonmukainen – uudenlaista palvelutoimintaa (kauppa, hoiva jne.) maataloille – paikallisten (maaseudun) tuotteiden ja palveluiden kysyntä kasvaa – maaseudun yritysten asiakaskunnan laajentuminen (verkko- kauppa tai uudet asiakasryhmät)

33 MIKRO- JA PIENET YKSIKÖT

Pienet maatilat, liikeyritykset, naapurustot ja kansalaisjärjestöt tarjoavat uelta etuja: edullisuutta, tuttuutta, joustavuutta, itsenäisyyttä, osallisuutta

- Tyyppi:** heikko signaali
- Ajurit:** globalisaatio – tiettyjen markkinoiden kehitys – teknologian kehitys – ympäristötietoisuus
- Vaikutukset:** pienten tilojen näkymät paranevat – yhteisöllisyyden vahvistuminen – uusia asukkaita maaseutualueille – muuttoliike kaupungeista maaseudulle lisääntyy – sosiaalinen pääoma lisääntyy

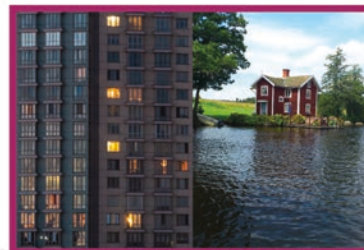
34 MUUTTOLIIKE

Kansalliset ja kansainväliset muuttovirrat muuttavat sekä lähtö- että tulopaikkaa

- Tyyppi:** megatrendi
- Ajurit:** vapaa elämäntapa – globalisaatio – oman elämäntavan ja hyvän elämän etsintä – ilmastomuutos – kaupungistuminen
- Vaikutukset:** muuttoliike kaupungeista maaseudulle lisääntyy – sosiaalinen pääoma vähentyy/lisääntyy – sosiaalisen pääoman monipuolistuminen – kahtalaiset maatalouden näkymät, myönteiset tai kielteiset, riippuen maatalon, liiketoiminnan, alueen yms. ominaispiirteistä

35 MONIPAIKKAINEN ASUMINEN

Kausittainen tai ajoittainen asuminen kaupunki- ja maaseutuasunnoissa

- Tyyppi:** heikko signaali
- Ajurit:** hidas ja luonnonläheinen elämäntapa – taloudelliset rajoitteet – digitalisaatio – kaupungistuminen – globalisaatio
- Vaikutukset:** paikallisten (maaseudun) tuotteiden ja palveluiden kysyntä kasvaa – maaseudun talouksien monipuolistuminen – muuttoliike kaupungeista maaseudulle lisääntyy – sosiaalisen pääoman monipuolistuminen – ekologisen, kohtuuhintaisen ja turvallisen maaseutuasumisen kysyntä kasvaa

36 MONIKÄYTTÖISET METSÄT

Metsien käyttö taloudellisiin, sosiaalisiin, ympäristöllisiin ja kulttuurisiin tarkoituksiin: puu, polttoaine, ruoka, terveys, virkistys, suojelu, hiihtielu, retkeily, opetus

- Tyyppi:** trendi
- Ajurit:** globalisaatio – muut kuin maaseutupolitiikat (verotus-, ulko-, ympäristö- jne.) – ympäristön tilan heikentyminen, saastuminen ja riskit
- Vaikutukset:** ympäristön suojelun lisääntyminen ja/tai ympäristön pilaantumisen vähentyminen – maaseudun talouksien kasvu (tulot, työpaikat) – ilmastomuutoksen hillintä – maan kysyntä "muuhun" käyttöön kasvaa, esim. energia, teollisuus, virkistys, suojelu

37 LUONNON- JA KULTTUURIPERINTÖ

Luonnon- ja kulttuuriperintö sisältää arvokkaita menneisyyden ympäristöjä, rakenteita ja esineitä, jotka vahvistavat paikkojen identiteettiä ja houkuttavuutta

- Tyyppi:** heikko signaali
- Ajurit:** kulttuuriperinnön säilyttäminen – maatalousperinteet – individualismi – ympäristötietoisuus
- Vaikutukset:** maaseudun perinnön säilyminen – paikallinen, alueellinen tai maaseudun identiteetti tai brändi vahvistuu – olemassa olevien maaseudun paikkojen ja kylien sekä kulttuuriperinnön hyödyntäminen – sosiaalisen pääoman ylläpitäminen tai uusintaminen

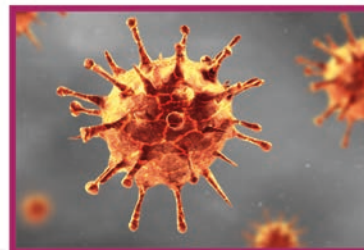
38 UUDET HALLINTAMALLIT

Haaste sopivan hallintamallin löytämiseksi ristiriitaisissa alueisiin, maankäyttöön, luonnonvarojen käyttöön, asiantuntijajuuteen jne. liittyvissä asioissa

- Tyyppi:** heikko signaali
- Ajurit:** kaupungistuminen – kaupunkien levittäytyminen – protektionistiset politiikat ja toimet – sosio-kulttuurinen evoluutio
- Vaikutukset:** paremmat näkymät maatalojen sukupolvenvaihdoksille ja uusille viljelijöille – paremmat resurssit ja kohdennetut paikalliset politiikkatoimet – muutokset kohti parempaa ongelmienratkaisukykyä – ympäristön suojelun lisääntyminen ja/tai ympäristön pilaantumisen vähentyminen

39 PANDEMIAT JA EPIDEMIA

Entistä yleisemmät ja vaarallisemmat epidemiat vaikuttaisivat kaikkiin yhteiskuntiin ja voisivat lisätä maaseudun suosiota turvallisena asuin ympäristönä

- Tyyppi:** heikko signaali
- Ajurit:** kulkutaudit – luonnonvarojen niukkuus – ympäristön pilaantuminen, saasteet ja riskit
- Vaikutukset:** uusia asukkaita maaseutualueille – ekologisen, kohtuuhintaisen ja turvallisen maaseutuasumisen suosio kasvaa – paikallisen, alueellisen tai kotimaisen ruuan kysynnän kasvu – paikallisten (maaseudun) tuotteiden ja palveluiden kysynnän kasvu

40 PAAKKABRÄNDÄYS

Tiettyihin paikkoihin liittyvien mielikuvien, tunteiden ja brändien kehittäminen, hallinta ja viestintä

- Tyyppi:** heikko signaali
- Ajurit:** markkinoillepääsyn ongelmat – paikallisuus, paikallisuuden paradigma – internet – markkinoiden vapauttaminen
- Vaikutukset:** maaseudun paikat ja alueet saavat uusia vetovoimatekijöitä ja vaikuttavia brändejä – uudet tai paremmat maaseudun kehittämismahdollisuudet – uusia asukkaita maaseutualueille – maaseudun yritysten asiakaskunnan laajentuminen (verkkokauppa tai uudet asiakasryhmät)

41 POLITIIKAN KOHTAANTO JA VAIKUTTAVUUS

Politiikan suunnittelun ja toimeenpanon haasteellisuus pyrittäessä useisiin tavoitteisiin kun samalla toimitaan monenlaisissa toimintaympäristöissä

- Tyyppi:** trendi
- Ajurit:** EU:n yhteinen maatalouspolitiikka (CAP) – vaikutusten hallintamallien puute – maaseutu- ja aluepolitiikka
- Vaikutukset:** ympäristön suojelun lisääntyminen ja/tai ympäristön pilaantumisen vähentyminen – maaseutuympäristön suojelu – maaseudun taantuminen pysähtyminen, toimintojen säilyminen – paremmin resursoidut ja kohdennetut paikalliset politiikkatoimet – maankäyttöön ja -käyttöökeuksiin liittyvät ristiriidat yleistyneet

42 POP-UP -KULTTUURI JA KEIKKATALOUS

Pop up -ravintolat, -kaupat, -elokuvateatterit, taideprojektit, -leirit, -hyvinvointisyystapahtumat jne. sekä lyhytaikaiset työsuhteet ja tilapäiset oleskelut

- Tyyppi:** heikko signaali
- Ajurit:** arvojen ja asenteiden muutos – globalisaatio – digitalisaatio – työn uudet mallit, esim. joustotyö, freelance-työ, projektit
- Vaikutukset:** maaseudun talouksien kasvu (tulot, työpaikat) – mahdollisuus ottaa käyttöön uusia työtapoja, esim. etätyö, virtuaalitilittimet – ongelmat olemassa olevan sosiaalisen pääoman hyödyntämisessä, esim. ristiriidat – myönteiset näkymät tietänytyyppisille maataloille, maatalojen liiketoiminoille tai tuotantoalueille

43 JULKISHYÖDYKKEET

Kaikille avoimet ja ilman kilpailua saatavilla olevat hyödykkeet: kansallinen turvallisuus, ilma, maisema, julkisrahoitteiset tiedotusvälineet, monet ekosysteemipalvelut

- Tyyppi:** heikko signaali
- Ajurit:** ympäristön pilaantuminen, saasteet ja riskit – ympäristötietoisuus – kaupungistuminen
- Vaikutukset:** maaseudun paikat ja alueet saavat uusia veto-voimatekijöitä ja vaikuttavia brändejä – maaseudun talouksien monipuolistuminen – ympäristön suojelun lisääntyminen ja/tai ympäristön pilaantumisen vähentyminen – valtavirran ulkopuolisten maatalojen näkymät paranevat, esim. paikallinen, ekologinen, opetus, yhteisö, hoiva, energia

44 ETÄTYÖ

Työskentely perinteisen toimintaympäristön ulkopuolella esim. kotona tai maaseudun yhteisöllisissä työtiloissa säästää työmatka-aikaa ja ympäristöä

- Tyyppi:** trendi
- Ajurit:** internet – lisääntynyt vapaa-aika, työn ja vapaa-ajan tasapaino – taidot ja kyvykkyudet, inhimillinen pääoma
- Vaikutukset:** mahdollisuus ottaa käyttöön uusia työtapoja, esim. etätyö, virtuaalitilittimet – maaseudun talouksien kasvu (tulot, työpaikat) – ympäristön suojelun lisääntyminen ja/tai ympäristön pilaantumisen vähentyminen – muuttoliike kaupungeista maaseudulle lisääntyy

45 RESILIENSSI

Erialaisten järjestelmien (esim. ruoka, energia) kyky täyttää tehtävänsä kaikissa tilanteissa vaatii monimuotoisuuden ja sopeutumiskyvyn ylläpitämistä

- Tyyppi:** heikko signaali
- Ajurit:** ympäristötietoisuus – uudet hallintatavat ja -mallit – ympäristön pilaantuminen, saasteet ja riskit – kriisit
- Vaikutukset:** ilmastonmuutoksen hillintä – riskiä vähentävien uusien toimintamallien käyttöönotto – paremmat näkymät agro-ekologisille, ympäristölähtöisille tai luonnonmukaisille viljelymenetelmille, maataloille ja viljelijöille – ruokahävikki vähenee ja raaka-aineita hyödynnetään tehokkaammin

46 MAASEUDUN KÄSITYÖLÄISET

Elintarvikkeiden, juomien ja perinteisten tuotteiden valmistus käsityönä ja pienimuotoisesti tukeen pienyrityksiä sekä maaseutualueiden, taitojen ja perinteiden säilymistä

- Tyyppi:** heikko signaali
- Ajurit:** maatalojen elinkelpoisuus, tuottavuus – globalisaatio – paikallisuus, paikallisuuden paradigma – internet
- Vaikutukset:** maaseudun talouksien kasvu (tulot, työpaikat) – olemassa olevien maaseudun paikkojen ja kylien sekä kulttuuriperinnön hyödyntäminen – maaseudun paikat ja alueet saavat uusia veto-voimatekijöitä ja vaikuttavia brändejä – maaseudun yritysten asiakaskunnan laajentuminen (verkko-kauppa tai uudet asiakasryhmät)

47 MAASEUDUN YRITYSTEN SUKUPOLVENVAIHDOKSET

Merkittävä osa maanviljelijöistä ja maaseudun yrittäjistä jää pian eläkkeelle, mikä tarjoaa nuorille mahdollisuuksia ottaa hoitaakseen heidän yrittäjätoimintansa

- Tyyppi:** trendi
- Ajurit:** taloudelliset ongelmat, esim. alhaiset tulot, heikko kannattavuus, hintavaihtelut – maatalouden houkuttavuus, jatkajien puute
- Vaikutukset:** paremmat näkymät maatalojen sukupolvenvaihdoksille ja uusille viljelijöille – paremmat näkymät sekä pienille että suurille maataloille, esim. kysyntä, uudet tuotteet, teknologia – sosiaalisen pääoman monipuolistuminen

48 MAASEUDUN ENERGIAYHTEISÖT

Yhteisöomisteiset tuulipuistot, aurinkoenergiajärjestelmät ja bioenergiailaitokset edistävät moniulotteista kestävää kehitystä

- Tyyppi:** heikko signaali
- Ajurit:** ilmastonmuutos – ympäristötietoisuus – rajalliset energiavarat ja -lähteet – paikallisuus, paikallisuuden paradigma
- Vaikutukset:** maaseudun talouksien kasvu (tulot, työpaikat) – maaseudun talouksien monipuolistuminen – (maaseudun) raaka-aineiden (esim. biomassojen) kysyntä kasvaa – paremmat näkymät maaseudun energia-, palvelu-, ruoka-, asumis- jne. yhteisöille ja osuuskunnille

49 MAASEUDUN YHTEISÖLLISET TILAT

Monikäyttöiset tilat tarjoavat yhteisöllisiä työtiloja, kokoustiloja, laajakaistayhteydet, työpisteitä, tiloja erilaisille toimintoille ja mahdollisesti yrityspalveluita

- Tyyppi:** heikko signaali
- Ajurit:** yksityispalveluiden heikkeneminen tai huono tila – internet – väestökato – yhteistyö ja yhteisöllinen kehittäminen
- Vaikutukset:** mahdollisuus ottaa käyttöön uusia työtapoja, esim. etättyö, virtuaalitilat – infrastruktuurin parantuminen – maaseudun talouksien monipuolistuminen – uudet tai laajemmät verkostot – uusia tapoja tehdä tuotavampaa yhteistyötä

50 MAASEUTU SOSIAALISESSA MEDIASSA

Maaseudun toimintojen, toimijoiden, paikkojen ja yhteisöjen läsnäolo, näkyvyys ja profilointi sosiaalisen median alustoilla

- Tyyppi:** trendi
- Ajurit:** digitalisaatio – internet – elämäntapojen monipuolistuminen
- Vaikutukset:** maaseudun yritysten asiakaskunnan laajentuminen (verkkokauppa tai uudet asiakasryhmät) – maaseudun paikat ja alueet saavat uusia vetovoimatekijöitä ja vaikuttavia brändejä – uusia asukkaita maaseutualueille – sosiaalinen pääoma lisääntyy

51 MAALAINEN ELÄMÄNTAPA

Maaseudun idylli, tila, luonto, rauha, eläimet, asuminen, turvallisuus, perinteet ja yhteisöt edistävät sosiaalista hyvinvointia ja houkuttelevat uusia asukkaita

- Tyyppi:** heikko signaali
- Ajurit:** hidas ja luonnonläheinen elämäntapa – luontopääoma (maisema, monimuotoisuus jne.) – terveysongelmat
- Vaikutukset:** maaseudun paikat ja alueet saavat uusia vetovoimatekijöitä ja vaikuttavia brändejä – maaseudun talouksien monipuolistuminen – sosio-kulttuurisen monimuotoisuuden lisääntyminen – maaseudun talouksien kasvu (tulot, työpaikat) – muuttoliike kaupungeista maaseudulle lisääntyy

52 MAASEUTUMATKAILU

Matkailutoiminta, kohteet, reitit ja nähtävyydet maaseudulla: maatilalomat, festivaalit, retkeily, kalastus, metsästys, ratsastusvaellukset jne.

- Tyyppi:** trendi
- Ajurit:** hidas ja luonnonläheinen elämäntapa – uudet matkustustavat – internet
- Vaikutukset:** paikallisten (maaseudun) tuotteiden ja palveluiden kysynnän kasvu – maaseudun paikat ja alueet saavat uusia vetovoimatekijöitä ja vaikuttavia brändejä – maaseudun talouksien kasvu (tulot, työpaikat) – uusia tapoja tehdä tuotavampaa yhteistyötä

53 PAREMMAN ELÄMÄN- LAADUN ETSINTÄ

Stressi, rikollisuus, saastuminen, yksinäisyys muut epämuokavuustekijät ajavat ihmisiä etsimään parempaa elämää

- Tyyppi:** heikko signaali
- Ajurit:** väestönkasvu – elämäntapojen monipuolistuminen – yhäältä alaspäin toimiva, keskitetty hallinta – stressi
- Vaikutukset:** maaseudun taantamisen pysähtyminen, toimintojen säilyminen – ekologisen, kohtuuhintaisen ja turvallisen maaseutuasumisen kysyntä kasvaa – vaihtoehtoisien elämäntapojen yleistymisen, esim. kohtuullinen, hidas, luonnonmukainen – sosiaalinen pääoma lisääntyy

54 OMAVARAISUUS

Ruuan, energian, osaamisen yms. parempi omavaraisuus eri tasoilla (yksilö, maatalo, alue, valtio, Eurooppa) nostaa kustannuksia mutta vähentää riskejä

- Tyyppi:** heikko signaali
- Ajurit:** epävarmuuden synnyttämät hallintamallit – sosio-kulttuurinen evoluutio – konfliktit ja hallinnan epäonnistumiset
- Vaikutukset:** paremmat näkymät viljelykäytäntöjen monipuolistumiselle – uusia asukkaita maaseutualueille – paikallisen, alueellisen tai kotimaisen ruuan kysynnän kasvu – sosiaalisen pääoman monipuolistuminen – riskien, politiikkatoimien, kumppanuuksien jne. synnyttämä monipuolisempi maatalorakenne

55 JAKAMISTALOUS

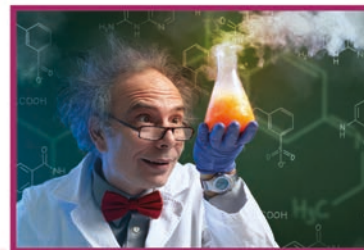

Nykyaikainen voittoa tavoittelematon tai kaupallisen jakamistalous perustuu internet-alustoihin ja sallii monenlaisten resurssien (asuntojen, kulkuneuvojen, työkalujen) rajoitetun mutta edullisen käytön

- Tyyppi:** heikko signaali
- Ajurit:** internet – digitalisaatio – eettiset huolenaiheet ja painopisteet – yhteistyö ja yhteisöllinen kehittäminen
- Vaikutukset:** liiketoimintahyödyt (kustannusten aleneminen, tuottavuuden parantuminen – tasa-arvoisempi ja osallistumismahdollisuudet tarjoava sosiaalinen rakenne – uudenlaiset mahdollisuudet saada maata käyttöön – uudet tai laajemmät verkostot – ilmastomuutoksen hillintä – yleisesti myönteiset vaikutukset maatalouden näkyminen

56 URAAUURTAVAT RATKAISUT MAASEUDUN TOIMINNASSA

Jatkuvan innovointikykyyn ylläpitäminen maaseutualueilla on olennaista "älykkäiden" kylien, sähköverkkojen, koulujen, koneiden, maankäyttötapaisten jne. synnyttämiseksi

- Tyyppi:** heikko signaali
- Ajurit:** internet – sosio-kulttuurinen evoluutio – digitalisaatio – globaaliset – teknologian kehitys
- Vaikutukset:** taitojen ja tietojen säilyminen tai kehittyminen – pääsy uusiin liiketoiminta-, ammatillisiin tai kehittämisverkostoihin – parempi elämäntapa – paremmat näkymät maaseudun energia-, palvelu-, ruoka-, asumis- jne. yhteisöille ja osuuskunnille

57 YHTEISKUNNALLISET
YRITYKSET JA YRITTÄJÄT

Maaseutualueet tarjoavat puitteita monenlaisille yhteiskunnallisille yrityksille terveyden, kuntoutumisen ja sosiaalisen osallisuuden edistämiseksi

- Tyyppi:** heikko signaali
- Ajurit:** maatalouden ja yleinen ympäristöpolitiikka – liiketoimintamahdollisuudet ja yrittäjyys – työttömyys
- Vaikutukset:** uudet tai paremmat maaseudun kehittymismahdollisuudet – uusia tai parempia palveluita maaseudulle ja/tai palveluiden parempi saatavuus – uudenlaista palvelutoimintaa (kauppa, hoiva jne.) maataloilille – tasa-arvoisempi ja osallistumismahdollisuuksia tarjoava sosiaalinen rakenne

58 KESTÄVYYSIIRTYMÄ

Muutos kohti kestävämpää tuotantoa ja kulutusta erityisesti ruoka-, energia-, rakentamis- ja liikku- misjärjestelmissä; fossiilitaloudesta luopuminen

- Tyyppi:** megatrendi
- Ajurit:** ympäristön tilan heikkeneminen, säästämisen ja riskit – ilmastonmuutos – ympäristöaate
- Vaikutukset:** (maaseudun) raaka-aineiden (esim. bio- massojen) kysyntä kasvaa – ilmastonmuutoksen hillintä – maaseudun talouksien kasvu (tulot, työpaikat) – valtavir- ran ulkopuolisten maatalojen näkymät paranevat, esim. paikallinen, ekologinen, opetus, yhteisö, hoiva, energia

59 TEKNOLOGIA-
INTENSIIVINEN VIJELY

Teknologia tarjoaa tuottavuus- ja ympäristö- hyötyjä, mutta jotkut sovellukset (esim. geeni- muuntelu, laboratorioruoka) herättävät eettisiä, kulttuurisia tai taloudellisia epäluuloja

- Tyyppi:** trendi
- Ajurit:** teknologian kehitys – digitalisaatio – maatalojen ja viljelykäytäntöjen monipuolistuminen – globalisaatio
- Vaikutukset:** paremmat tai vakaammat maatalojen tulot ja työllisyys – paikallisen, alueellisen tai kotimaisen ruuan kysynnän kasvu – ilmastonmuutoksen hillintä – ruokahävikki vähenee ja raaka-aineita hyödynnetään tehokkaammin – kapeat markkinaraot lisääntyvät

60 RUOKAJÄRJESTELMÄN
LÄPINÄKYVYYS

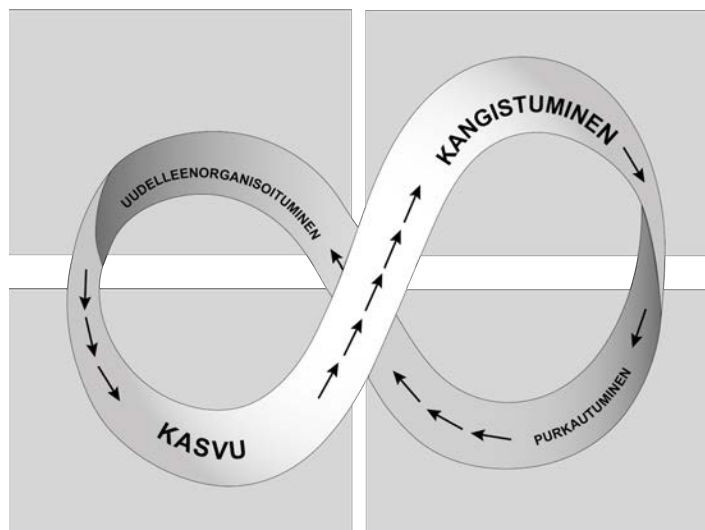

Ruokajärjestelmän läpinäkyvyys koskee alkupe- rää, tuotantotapoja, vaatimustenmukaisuutta (lait, normit) ja arvonalisan jakautumista ruokaketjussa

- Tyyppi:** trendi
- Ajurit:** elintarviketurvallisuus – ympäristötietoisuus – kulu- tuksen kasvu – neoliberalismi – eettiset huolenaiheet ja painopisteet
- Vaikutukset:** muutos kohti reilumpaa ruokajärjestelmää – paremmat näkymät maatalojen sukupolvenvaihdoksille ja uusille viljelijöille – paremmat tai vakaammat maatalojen tulot ja työllisyys – myönteiset näkymät tietäntyyppisille maataloilille, maatalojen liiketoiminnoille tai tuotantoalueille

2) Isot politiikan, rakenteiden, valtasuhteiden ja toimintojen muutokset tapahtuvat **kriisien** kautta – kehitys on syklistä, ei lineaarista (vrt. ruokajärjestelmä, talous)

Ruokajärjestelmä ja maaseutu uusiutuvat sykleissä, kriisien kautta

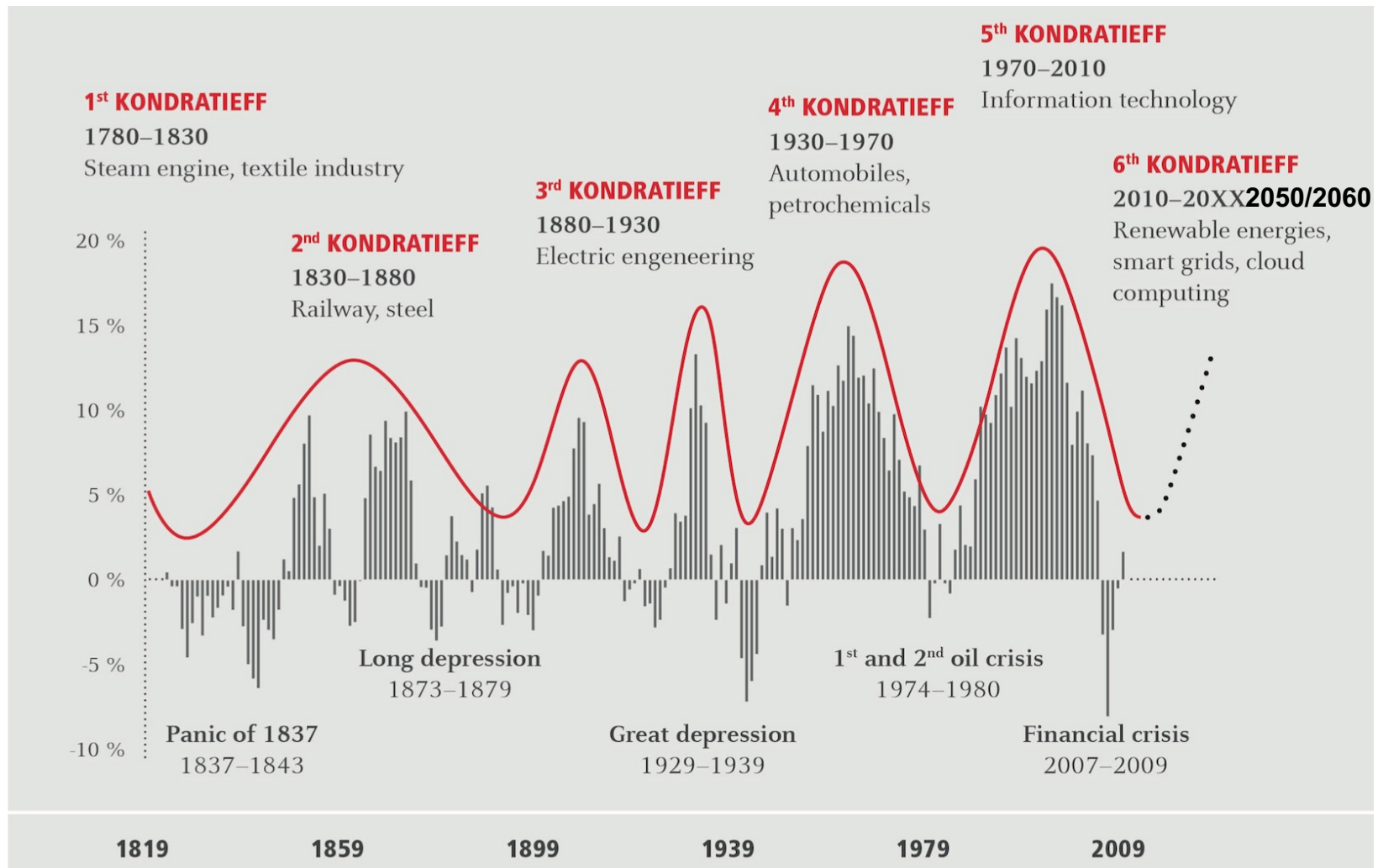

Seuraavaksi purkautuminen ja uudelleenorganisointi?

Lähde: Kuhmonen & Kuhmonen 2020

Vuosi	Regiimi	Vaiheet
1350 1400 1450 1500 1550 1600 1650 1700	Laajentumisregiimi 1334–1721	Kasvu 1334±1550: Asutuksen laajentuminen uusille alueille, käyttämättömien alueiden vapaa käyttöönottooikeus, kruunu hyötyy kasvavina verotuloina. Kangistuminen 1550–1694: Talonpojat kruunun ja aateliston palveluksessa: sotaväkilivoitteet, raskaat verot kruunulle ja palvelukset aatelistolle. Purkautuminen 1695–1721: Läänitysten purkaminen, nälänhätä 1695-1696 (25-30 % kuolee), talonpoikia kaatuu sodissa 1700-1721, sairaudet leviävät.
1750 1800 1850	Edistysregiimi 1722–1868	Uudelleenorganisointi 1722–1749: Maataloushype ja monipuolistuminen, laajentuneet torpanperustamisoikeudet, aateliston etuoikeuksien purku. Kasvu 1750–1809: Rauhallinen ajanjakso, maatalousviennin ja -koulutuksen alkua, torppien kasvu, suuri väestönkasvu. Kangistuminen 1810–1865: Ruotsin valatapiirista Venäjän valtapiiriin, kasviviljely, viljantuotanto taantuu ja tuonti Venäjältä kasvaa. Purkautuminen 1866–1868: Toimeentuloperustainen viljely ei kykene ruokkimaan kansaa, 1867-1868 kato- ja tautivuodet.
1900	Karjatalousregiimi 1869–1918	Uudelleenorganisointi + kasvu 1869–1904: Karjatalouden ja voimaperäisen viljelyn laajentuminen, metsille taloudellinen arvo, kaupallisen maatalouden alkua. Kangistuminen 1905–1917: Maatalouden ja ammattikunnan keskusjärjestöt syntyvät, kasvava tuonti ja vienti, levottomuudet ja itsenäisyys 1917. Purkautuminen 1918: Pula leipäviljasta, kansalaissota 1918 (talonpojat ja maattomat), elintarvikesäännöstely 1917-1920.
1950	Esimoderni regiimi 1919–1944	Uudelleenorganisointi + kasvu 1919–1929: Torppareille itsenäisyys, tuontisuoja alkua, ruuan niukkuudesta ajoittaisiin ylijäämiin. Kangistuminen 1930–1938: Yleinen lama 1930-luvulla ja sitten vahva kasvu, maataloustukien alkua, vahva tuontisuoja. Purkautuminen 1939–1944: Ruokapulat ja sotatalous, vahva hinta- ja jakelusäännöstely ruokahuollon turvaamiseksi.
1950	Modernisaatioregiimi 1945–1994	Uudelleenorganisointi 1945–1955: Sodan jälkeen siirtolaisten asutus, 100.000 uutta tilaa, omavaraisuuspolitiikka. Kasvu 1956–1969: Tuotanto-orientoituneen maatalouden tukipolitiikan institutionalisoituminen, uusia koneita ja erittäin tuottavia fossiilipanoksia. Kangistuminen 1970–1989: Ristiriitaisen politiikan aika tuotannon tukemiseksi ja rajoittamiseksi, tuottavuuden kasvu, ylijäämät, suuret valtion maatalousmenot. Purkautuminen 1990–1994: EU-jäsenyyden ennakointi ja politiikan sopeuttaminen, aiempi politiikka umpikujassa.
2000	Globalisaatioregiimi 1995–	Uudelleenorganisointi + kasvu 1995–1999: EU-jäsenyys, alhaisemmat hinnat, vapaat sisämarkkinat, monipuolistuminen, omavaraisuuspolitiikan loppu. Kangistuminen 2000–: Keskittyminen ruokaketjun kaikissa osissa, erikoistuminen, elintarvikkeiden kauppataaseen jatkuva heikkeneminen, kannattavuusongelmat.

Talous uusiutuu sykleissä, kriisien kautta

3) Iso kuva muuttuu: maaseudun toimijoilta **edellytetään** tulevaisuustyötä, aktiivisuutta ja organisointikykyä (vrt. maaseudun paikka tulevaisuuden kestävässä yhteiskunnassa)

Millä fossiilitalous korvataan?

Fossiilitalous

Bio- ja kiertotalous

Perusluonne	Keskittynyt	Hajautunut
Paikkasidos	Heikko	Vahva
Talousmalli	Rajaton kasvu	Rajallinen kasvu
Talouden fokus	Kulutus, määrä	Kestävyys, laatu
Kulutusmalli	Kertakäyttötuote, jäte	Kestotuote, uudelleenkäyttö
Toimien ulkoisvaikutukset	Ei tunneta, ei huomioida	Pyritään tuntemaan ja huomioimaan
Hiilensidonta	Ei tapahdu lainkaan	Kiertävä hiili, sitoutuu ja vapautuu
Ilmentymät	Öljy, kivihiili, maakaasu, betoni, asfaltti, muovi, väkilannoitteet	Biokaasu, biodiesel, bioetanoli, biomassat, puu, luonnonkuidut, bio- ja kierrätyslannoitteet + aurinko, tuuli, vesi, maaperä
Ihmisen osa	Resurssi, kuluttaja	Toteuttaja, osallinen

Millainen on fossiilitalouden jälkeinen maailma?

Pandemia on katalyytti, mutta vain kriisi muuttaa rakenteita

1) Muutos avaa valtavan määrän **mahdollisuuksia** maaseudulle

2) Miten maaseudun toimijat **organisoi**vat niiden hyödyntämiseen:
passiivista aktiiviin – odottelusta toimintaan – uusi konkretia

- Positiivinen tulevaisuuspuhe, meidän juttu
- Vaihtoehtoiset ruokajärjestelmät
- Lähi-ilmiöt
- Energia- ja ravinneyhteisöt
- Asuntotarjonta (myös vuokra): punainen tupa...
- Pienet porukat
- Jne.
- Jne.
- Jne.

